

som er sterile – «høggradigt» rene og rene. «Høggradigt» rent er vel tildels et ukjent begrep for oss, men uttrykket står forklart flere steder i boken. Og så kan man jo være enig eller uenig i klassifiseringen. Rutinene for turbin, hånd- og vinkelstykker beskrives, litt overraskende ikke her, men først i kapittel 11, men har til gjengjeld fått et eget kapittel! Jeg legger med beklagelse merke til at begrepet «høggradigt rent» i forbindelse med roterende og andre hule instrumenter defineres forskjellig. Mens Zimmerman i kap.11 skriver at instrumentene blir «høggradigt rena» ved autoklaving i bordautoklav *uten* forvakuum, skriver Westerberg i kap. 15 at autoklaving *med* forvakuum gir «høggradigt rena» instrumenter.» (Dette burde vel vært «luket» ut av hovedredaktøren.)

I kapitlet om barrieretiltak beskrives håndvask, hånddesinfeksjon, hansker og klinikkutøyt. Vi får vite at nest etter kontaktsmitte via hender, er smitten som overføres via klærne den mest betydningsfulle. Forsøk har vist at bakterier på uniformen smitter etter seks timer, og livskraftige stammer av MRSA (stafylokokker) kan overleve på uniformen i opptil seks uker! Altså gode grunner til å skifte uniform daglig!

Vi legger også merke til, under håndhygiene, at hånddesinfeksjon foretrekkes rutinemessig fremfor håndvask, hvis hendene i utgangspunktet er uten synlig smuss. Det vises til at ved håndvask minsker antall mikrober i den transitoriske hudflora med 1 000 ganger, mens med alkoholdesinfeksjon 10 000 ganger. Anbefaling av hånddesinfeksjon er for øvrig noe vi har grunn til å tro også er på vei inn i vårt system.

Senere omtales unitsens sugesystem, og avdelingens kompressor får til og med et eget avsnitt! Avfallshåndtering er naturligvis heller ikke glemt, ei heller rutinene for avtrykk og tanntekniske arbeider. (Her merker man seg at alt ansvar for desinfeksjon er lagt til tannlegen/klinikken).

Under kapitlet om forebygging av infeksjoner hos ansatte, gjennomgås aktuelle vaksiner og prosedyrer for behandling av stikk- og sårskader. I nest siste kapittel er det «tannsköterskan» som får slippe til. Her beskrives

alle smittevernrutinene som er nevnt tidligere i boken, men denne gang presentert på det rent praktiske plan. Her får vi de personlige hygienereglene med alle punktene vi kjenner så godt, her er rutinene for håndhygiene og hanskebruk, og hygienerutinene før, under og etter en pasientbehandling. Her er alt det praktiske satt i system.

Siste kapittel inneholder en «snabbguide» som forklarer ord og uttrykk, samt gir raske svar, alfabetisk, på hvordan ulike gjenstander skal rengjøres, desinfiseres og steriliseres. En god hjelp i en travelt hverdag. Helt til slutt finner vi nyttige internetadresser og registre.

Jeg er glad denne oppdaterte boken er kommet, og vil gjerne anbefale den på det varmeste, både som lærebok for studenter og som oppslagsverk for tannhelsepersonell. Den vil også være nyttig i kvalitetssikringen på tannklinikker og tannlegekontorer. Boken er innholdsrik og velskrevet, og er inspirerende lesning for alle som er involvert i dette arbeidet. Hva med en norsk oversettelse, selv om språkbarriere ikke er så store!

Torunn Rønning

Stockholm: Forlagshuset Gothia; 2003. A5-format, 222 sider, 15 tabeller, 17 figurer.

Keith Horner, John Rout og Vivian E Rushton:

Interpreting Dental Radiographs.

Boken, som handler om tolkning av dentala röntgenbilder, utgör volym fem i en serie böcker innanför olika odontologiska ämnesområden (Quintessentials for general dental practitioners series). Författarna vänder sig framför allt till tandläkaren i den kliniska situationen eftersom boken är baserad på vanliga diagnostiska problemställningar. Det är ingen lärobok och det förutsätts att man redan behärskar grundläggande projektionstekniker. Det fokuseras mest på intraoral röntgenbilder, då panoramabilder beskrivs i en uppföljande volym i samma serie.

Boken är indelad i 10 överskådliga kapitel som behandlar bildbildning, normalanatomi, kariesdiagnostik, periodontit, vanliga inflammatoriska tillstånd, tandanomalier och trauma mot tänder och käkar. Vidare är kapitel 8 ett nyttigt avsnitt om retinerade tänder, rötter, och nödvändig radiologisk värdering av dessa före extraktion. Kapitel 9 och 10 handlar om de vanligaste radiolucenta och radiopaka processerna. Författarna tar upp optiska fenomen och röntgenbildens möjligheter och begränsningar. Man förklarar också de fysiologiska mekanismer som ligger bakom patologiska processers utseende i röntgenbilden, vilket kan vara till hjälp vid tolkningen av bilderna. Boken diskuterar kliniska symptom och radiologiska tecken men säger ingenting om behandlingsbehov eller behandling, något som man kanske inte kan förvänta av en förhållandevis kortfattad radiologibok. Varje kapitel avslutas av en liten litteraturlista för den som är intresserad och vill fördjupa sig. Boken är skriven på lättförståelig engelska och är rikt illustrerad med tydliga teckningar och ett stort antal röntgenbilder. Flera av kapitlen innehåller enkla och informativa tabeller. Layouten är bra men en del av bilderna framstår något korniga pga förstöringsgraden. Det har också smugit sig in ett och annat tryckfel. Sammanfattningsvis är detta en lättläst liten bok för tandläkaren som vill fråsha upp sina röntgenkunskaper och den kan bli en god hjälp i den diagnostiska vardagen.

Linda Z. Arvidsson

London; Quintessence Publishing Co, Ltd; 2002. 161 sidor, 211 illustr., 10 tabeller. ISBN 1-85097-052-1

Raj Rattan og George Manolescu>
The Business of Dentistry

Boken er nr. 8 i en serie av flere be- regnet på allmenn- praktikere. Som titte- len antyder, dreier det seg om «business ma- nagement» Det er et bredt fagfelt, og boken tar først og fremst for seg det som kan sammenfattes under

ledelse og markedsføring. Forfatterne sier i forordet at det er emner de bevisst har utelatt for å komme tilbake til dem i senere bøker i serien, blant annet risikovurdering, tannlegejus, teamwork, informasjonsteknologi og praksisadministrasjon.

Boken består av ni kapitler. De fem første dreier seg om markedsføring av praksisen. Det legges vekt på at man selv må gjøre seg opp en mening om hva slags tannlege man ønsker å være (finne ut av sine sterke sider som tannlege), og få hele teamet til å forstå og bygge opp under det. Er det flere tannleger i praksisen, må man samkjøre filosofien. Prøv å finne dine sterke sider som skiller deg fra kollegene og som gjør at pasientene velger nettopp deg. Det legges vekt på faglig kvalitet, som må ligge i bunnen for enhver suksessfylt praksis.

Det er en del ren teori som gjelder for all form for forretningsdrift og som vil være velkjent for enhver med grunnkurs i markedsføring. Forfatterne har

her prøvet å relatere det til tannlegeyrket. Det virker tilfredsstillende. Under kapitlet om pasientbehandling nevnes en del tips velkjent fra amerikanske kolleger, som å sende nyhetsbrev med råd og informasjon til pasientene og velkomstbrev til alle nye pasienter. Det er kanskje litt unorsk.

I de siste fire kapitlene er det mer ren økonomiundervisning. Det redegjøres for forskjellige måter å finansiere praksisen på. Lån kontra leasing diskuteres og det anbefales å bruke fagfolk til skatteplanlegging. Etter å ha sett på den finansielle situasjonen, er det et kapittel om fastsetting av honorar. Det er så en del forklaringer på hvordan man skal forstå og nyttiggjøre seg sine ulike konti for å bruke tallene som styringsverktøy i videre planlegging.

Siste kapittel tar for seg investeringer og forsikringer med tanke på pensjon og sykdom. Kapitlene om økonomi er nokså summariske. En konsultasjon med egen regnskapsfører vil nok for de fleste gi en bedre forståelse. Be ham regne ut ditt «break-even» punkt for å se hvor høyt timehonoraret må være for å dekke driftsutgiftene. Det er først over dette nivået du tjener penger.

Forfatterne har tatt med en del illustrasjoner og tabeller som gjør boken lettlest. Det er korte kapitler og enkelt språk. Det er kildehenvisninger etter hvert kapittel for den som vil lese mer. Det er en del små trykkfeil, men de er uten betydning for sammenheng.

Boken kan anbefales til alle som vurderer å starte egen praksis. De første kapitlene kan også være til inspirasjon for offentlig ansatte. For mer erfarne praktikere som holder seg oppdatert er det vel ikke så mye nytt, men det er greit å lese boken med tanke på små kursjusteringer. Det er aldri for sent å lære.

Ivar Andersen-Gott

London: Quintessence Publishing Co. Ltd; 2002. 145 sider, 19 tabeller og 36 illustrasjoner

G. Eliades, T. Eliades, W. A. Brantley, D. C. Watts:

Dental materials in vivo: Aging and related phenomena

Dette er en bok om hvordan materialene lever og dør, som det sies i forordet. Boken er laget av en redaktørgruppe på fire personer som har engasjert ytterligere 16 medforfattere til å skrive de 15 kapitlene. Det gjennomgående temaet er hvordan kunstige materialer brytes ned, svekkes og ødelegges i en vekselvirkning mellom materialer og omgivelsesmiljøet i kroppen.

Boken omtaler mange odontologiske materialgrupper og materialanvendelser, også slike som ikke vanligvis får mye oppmerksomhet, f.eks. kjeveortopediske materialer, endodontisk materiell og suturer. Både nedbrytning av kompositter og glassionomersementer blir drøftet. Det er også et eget kapittel om studier på dentalimplantater som har vært i klinisk funksjon. Det omtales også noen ganske spissfindige problemstillinger, for eksempel metallurgiske endringer i visse galliumlegeringer over tid. På den andre siden blir ikke bindingsmidler – en høyst aktuell materialgruppe – omtalt spesielt. Men så er da heller ikke dette en typisk materiallære bok som handler om den praktiske håndteringen av alle slags odontologiske materialer. Her er det mer snakk om å beskrive fenomener ved hjelp av eksempler.

Den biologiske tilnærmingen i emnevalget er tydelig. I kapitlet om nedbrytning av plastbaserte materialer tar for eksempel forfatteren utgangspunkt i de fleste organsystemene hos mennesket. Hvilke effekter har det på materialer at vi puster inn svoveldioksid? spørres det også. Boken kan neppe sies å ha direkte klinisk hverdagsrelevans, men prinsippene som belyses er allmenngyldige og viktige i forskningssammenheng. Det er mengder av referanser etter hvert kapittel. Illustrasjonene understøtter teksten, og spenner fra «sære» forskningsdata til lett kjennelige kliniske bilder.

Nils R. Gjerdet

Chicago: Quintessence Publishing Co, Inc., 2003. 284 sider.